

Na Pisa de lente

Inspiratiebijeenkomst voortgezet onderwijs
van het Leessoonief Brabant

6 oktober 2022

Dr. Anke Herder
SLO, landelijk expertisecentrum voor het curriculum

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

Didactiek Nederlands
LEVENDE Talen

slo / een doordacht curriculum dat doors we samen

1

Startvraag

• Wat kenmerkt goed onderwijs in begrijpend lezen?

<https://www.menti.com/>
Code: 6711 5166

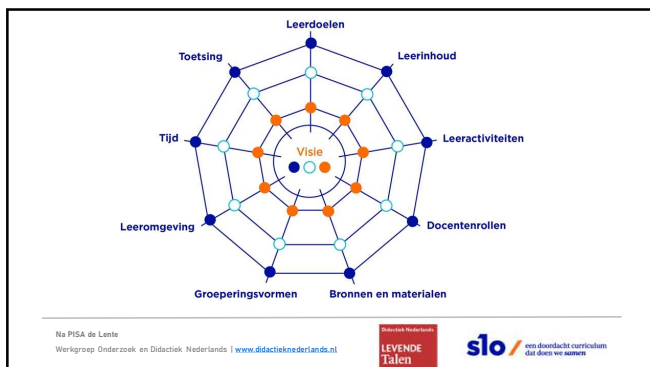

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

Didactiek Nederlands
LEVENDE Talen

slo / een doordacht curriculum dat doors we samen

2

3

Programma

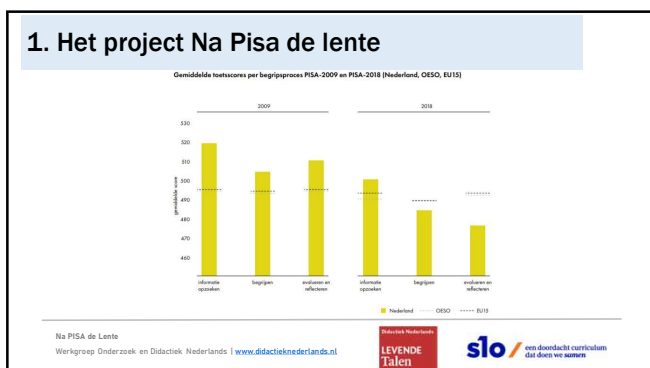
1. Het project Na Pisa de lente
2. Onderwijs ontwerpen vanuit ontwerpeisen
3. Kennisclip: toetsing van leesvaardigheid
4. Vooruitblik

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

Didactiek Nederlands
LEVENDE Talen

slo / een doordacht curriculum dat doors we samen

4

5

Van aanleiding naar projectplan

- Januari 2020: seminar (WODN) met docenten Nederlands, wetenschappers/leesexperts, leerplanontwikkelaars, lerarenopleiders
- Conclusie: er zijn veel interessante praktijken van individuele docenten en secties én er is veel wetenschappelijke kennis, maar onvoldoende/geen verbinding
- Projectplan: *Na PISA de Lente*
Looptijd: oktober 2020 – december 2022
Gefinancierd door het Ministerie van OCW

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

Didactiek Nederlands
LEVENDE Talen

slo / een doordacht curriculum dat doors we samen

6

Doel project

Ontwikkeling en ontsluiting van leerplanproducten voor het voortgezet onderwijs (12-15 jarigen) en lerarenopleidingen die wetenschappelijk en praktisch gevalideerd zijn.

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

LEVENDE Talen slo een doordacht curriculum dat doors we samen

7

Ontsluiting kennis

- Kennisclips
- Artikelen digitaal handboek WODN

Onderbouw vo

- Onderwijsleermateriaal
- Leerplannen/toetsmateriaal
- Professionalisering

Lerarenopleiding

- Onderwijsleermateriaal/modules
- Leerplan/toetsmateriaal
- Professionalisering

Validiteit & effectiviteit

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

LEVENDE Talen slo een doordacht curriculum dat doors we samen

8

Deelnemers

Consortium van **docenten vo onderbouw** (duo per school), **lerarenopleiders** (duo's hbo-wo), **leesexperts** (wetenschappers)

Projectjaar 1, 2021: docenten en lerarenopleiders Nederlands

Projectjaar 2, 2022: docenten Nederlands + andere vakken en 4 lerarenopleiders Nederlands

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

LEVENDE Talen slo een doordacht curriculum dat doors we samen

9

Didactisch ontwerponderzoek

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

LEVENDE Talen slo een doordacht curriculum dat doors we samen

10

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

LEVENDE Talen slo een doordacht curriculum dat doors we samen

11

Wat is 'leesvaardigheid'?

"Leesvaardigheid is het begrijpen van, gebruiken van, evalueren van, reflecteren op en omgaan met teksten om je doelen te bereiken, je kennis en potentieel te verruimen en deel te nemen aan de maatschappij." (OECD, 2019, p. 28)

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

LEVENDE Talen slo een doordacht curriculum dat doors we samen

12

2. Onderwijs ontwerpen vanuit ontwerpeisen

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

Ministerie
LEVENDE
Talen

slo *een doordacht curriculum dat doors we samen*

13

Kenmerken van goed leesonderwijs in je eigen praktijk

- Bekijk in samenspraak met je buur de ontwerpeisen
- Vertel elkaar in hoeverre het kenmerk nu zichtbaar is in jouw onderwijs en geef zo mogelijk een kort voorbeeld
- Noteer de uitkomst op het werkblad

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

Ministerie
LEVENDE
Talen

slo *een doordacht curriculum dat doors we samen*

14

Voorbeelden ontwikkelde materialen

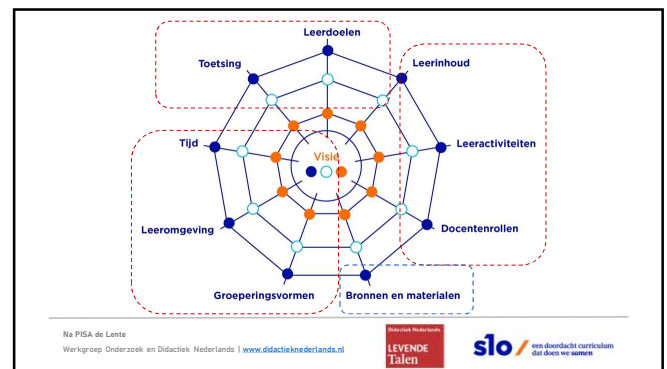
- a) Concept begrijpend lezen → visiespel, lessenreeksen, materialen voor taalsteun, instructies voor modeling; reflectie op lezen
- b) Actieve verwerking → leeslessen met alternatieve verwerkingsopdrachten en veel interactie; reflectie op lezen
- c) Integratie van vaardigheden → in materiaal: lezen nooit geïsoleerd
- d) Verzameling rijke teksten → naast methodeteksten extra (online) authentieke teksten; zakelijke teksten, fictie
- e) Basisbehoeften voor motivatie → project lezen vanuit keuzevrijheid

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

Ministerie
LEVENDE
Talen

slo *een doordacht curriculum dat doors we samen*

15

16

Tijdens het lezen

8

➤ **WAT:** Schematiseren bij geschiedenis

➤ **WAAROM:** Het schematiseren van een tekst helpt je om dingen beter te onthouden en verbanden beter te zien. Een schema is ook makkelijker te leren.

➤ **HOE:**

1. Denk na tijdens het lezen van de tekst: Hoe kan ik deze tekst makkelijker te leren maken?
2. Schrijf de belangrijkste zaken op:
 - Gebruik tekens, bijvoorbeeld die je hiernaast ziet
 - Gebruik korte zinnen
 - Gebruik wissels
 - Leg alle begrippen uit

➤ **LET OP:** Schematiseren moet je oefenen voordat je het goed kan.

Tekens die je kunt gebruiken bij schematiseren:

1. Voor een opsomming 1, 2, 3 enz...
2. Voor extra uitleg of voorbeelden
3. Voor oorzaak naar gevolg
4. Een verticale lijn voor een schema
5. Gebruik variatie: vet, schuin, gekleurd anderskleur

curio *calam*

17

Na het lezen

12

➤ **WAT:** Evalueren in tweetallen

➤ **WAAROM:** Door te praten over hoe en wat je hebt gelezen leer je beter te lezen en onthoud je het beter.

➤ **HOE:**

1. Bepaal wie er begint.
2. Je legt uit welke leeskaart(en) je hebt gebruikt en hoe dat ging. Leg uit waarom het lezen wel of niet goed ging.
3. Leg uit wat je hebt gelezen:
 - Geef een korte samenvatting van de tekst.
 - Benoem over welke begrippen je hebt gelezen en leg deze uit.
 - Benoem wat je nog niet snapt, of waar je nog vragen over hebt.
4. Na de uitleg wissel je de rollen om.
5. Probeer elkaars vragen te beantwoorden.

➤ **LET OP:** Het gaat niet alleen om hoe goed je de tekst snapt. Het is ook belangrijk te bespreken waarom het lezen wel of niet goed ging.

curio *calam*

18

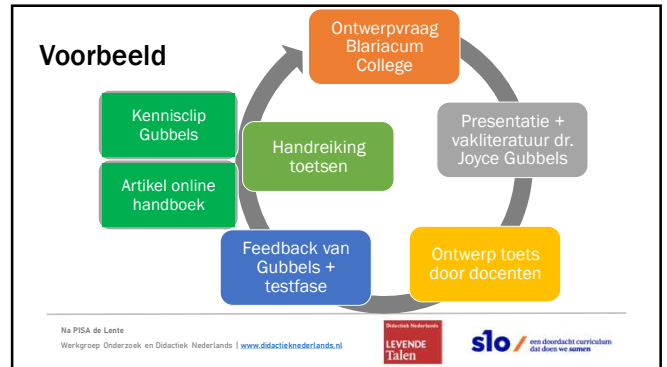
3. Kennisclip: toetsen van leesvaardigheid

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

LEVENDE Talen slo een doordacht curriculum dat doors we samen

19

20

Op welke manier kun je grondig leesbegrip van leerlingen toetsen?

Kennisclip dr. Joyce Gubbels
Expertisecentrum Nederlands,
projectleider PISA-onderzoek

Tijdens het Kijken

- Welke nieuwe inzichten over toetsen van leesvaardigheid haal je uit deze kennisclip?
- Wat is het verschil tussen 'evalueren' en 'reflecteren'?

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

LEVENDE Talen slo een doordacht curriculum dat doors we samen

21

#hier fragment kennisclip Joyce Gubbels, zie:
<https://didactieknederlands.nl/publicaties/begrip-lezen-op-nieuwe-leest-na-pisa-de-lente/2022/04/toetsen-van-tekstbegrip-toelichting-op-kennisclip/>

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

LEVENDE Talen slo een doordacht curriculum dat doors we samen

22

Op welke manier kun je grondig leesbegrip van leerlingen toetsen?

Blariacum College, Vento
Handreiking toetsen van leesvaardigheid

- Definities
- Voorbeeldvragen
- Tips voor ontwikkelen van een leestoets
- Tips voor bespreken van een leestoets
- ...

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

LEVENDE Talen slo een doordacht curriculum dat doors we samen

23

Vragen?

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

LEVENDE Talen slo een doordacht curriculum dat doors we samen

24

4. Vooruitblik

- **Donderdag 17 november 2022:** slotconferentie in Nieuwegein!
<https://events.slo.nl/nl/event/2022-11-17-slotconferentie-na-pisa-de-lente>
- Materialen verschijnen op www.didactieknederlands.nl in de vorm van 'Zo Kan het Ook', artikelen didactisch handboek, kennisclips
- Scholingsmateriaal voor lerarenopleidingen
- Vanaf 2023: professionaliseringsbijeenkomsten

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

25

Contact

Anke Herder, a.herder@slo.nl

Na PISA de Lente
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands | www.didactieknederlands.nl

26